

NÄR FINKULTUREN KLIVER UT

2013-01-08

Av: Movium

Att den så kallade finkulturen söker sig ut från kulturinstitutionerna och använder gatan, parken och torgen som scen är på inget sätt nytt. Konstformer som skulptur, musik och teater till exempel, ingick som givna inslag i parkerna i legendariske stadsträdgårdsmästaren Holger Bloms koncept för stadsutveckling i efterkrigstidens Stockholm. Kulturen skulle vara tillgänglig för var och en i stadens allmänningar, det vill säga parkerna och de gröna stråk som skapats för rekreation, upplevelser och social samvaro. Och att uppleva kulturen som fanns där skulle inte kosta. Holger Blom var en sann demokrat och en stor visionär, som såg det offentliga rummet som den starkaste motorn i stadsutveckling.

Parkföreträdare och andra stadsutvecklare vill med olika medel, spektakulära och upplevelserika, få något betydelsefullt och minnesvärt att hända i de offentliga rummen. På så sätt vill de få människor att känna sig stolta över sin stad, att få det staden står för att bli en del av invånarnas egen identitet. Storslagna tankar, och viktiga inte minst för de offentliga rummens egen existens.

Att kultur som vanligen hör hemma i salongerna söker sig utanför de traditionella scenerna tycks bli allt vanligare. Gatan är laddad. Det som sker där är alltid mer eller mindre oförutsägbart. Som när danstruppen City Hoppers plötsligt framför sina tablåer på torget i Lund. Vid lunchtid en vanlig junidag 2011, förändras både dansen och staden. Dansarna kan inte längre fullt ut kontrollera sin föreställning utanför scenens givna ljussättning och dekor. Plötsligt, den här dagen, är en bussgata fond i deras berättelse, nästa dag havet utanför Malmö. Föränderligheten, variationen och det okontrollerade gör varje föreställning unik och drar in dig och mig, vi som är där, går förbi eller stannar, i berättelsen vare sig vi vill det eller ej genom vår blotta närvaro. Människor och bilar, ja hela scenrummet rör sig hela tiden, bilden förändras. Om dansen inte fascinerar oss i publiken lämnar vi föreställningen och går. Det händer sällan inne i salongerna.

Samtidigt är just detta osäkra och oförutsäbara möte med publiken ett sätt för dansarna att locka oss, kanske ovana kulturkonsumenter, in i de etablerade scenrummen. Gatan agnas med lockbetet.

I Köpenhamn pågår 2007–2017 projektet Metropolis, som är ett projekt för platsspecifik scenkonst och stadsutveckling. Metropolis gör staden till scen. I Metropolis föreställningar blir stadens invånare aktörer i berättelser om sig själva, utförda av internationella och danska scen- och bildkonstnärer som utforskat stadens platser. Vartannat år genomför Metropolis en utåtriktad festival i augusti.

Det året det inte är festival samlas kulturskapare, stadsplanerare, akademiker till workshoppar och seminarier för att utveckla projekten. Målet är att integrera konstnärliga processer i stadsutvecklingen.

Det är ett nytt sätt att utveckla stadens offentliga rum i både stora och små städer, menar Trevor Davies. Han är dansk-brittisk stadsplanearkitekt och konstnärlig ledare för Københavns Internationale Teater, KIT, som är huvudaktören för projektet. KIT arbetar sedan 1980-talet med att driva på stadsutvecklingen i Köpenhamn genom sceniska aktioner. Trevor Davies kallar detta för "kulturell akupunktur".

I det offentliga rummet pågår en ständig kamp mellan motstridiga krafter som spelar mot varandra: å ena sidan krafter som vill göra oss uppmärksamma på de rådande förhållandena, som vill leka med makten och provocera, ifrågasätta och

förändra, å andra sidan de krafter som besitter makten, etablissemang, som strävar efter jämvikt och trygghet. Denna kamp skapar en nödvändig och viktig oro, som utgör själva kärnan i det vi kan kalla ett urbant klimat, enligt Maria Hellström, konstnär samt professor vid K3, Malmö högskola. När gatan inte längre fungerar på detta sätt så är den ointressant, hävdar hon.

Det händer onekligen någonting utomhus. Det finns en frihet och en slags jämställdhet under bar himmel, alla sinnen tas i bruk och gör upplevelserna där ännu starkare än inomhus.

Det budskap som någon vill sända ut genom sin föreställning, sin iscensättning, sin provokation där på gatan eller torget, pockar än starkare, och du måste aktivt välja om du vill ta emot det eller avfärda det. Närheten och utsattheten är större, tilltalet mer direkt. Det offentliga rummet är aldrig helt säkert eller tryggt, vad som helst kan och ska också kunna hända där, och det är vi också medvetna om när vi vistas där, poängterar Maria Hellström Reimer. Naturligtvis är det lockande för var och en som behöver hitta sin publik om och om igen att söka den på nya sätt, finna den där den är och möta den på dess egna villkor, på de platser där alla andra också tycks vilja vara och där det händer någonting alldeles särskilt mellan människa och plats: på torget, i parken, på gatan.

Denna text är hämtad ur Movium Magasin nr 3, 2011, med temat Gatans kultur. Om du vill köpa detta nummer av Movium Magasin, [klicka här »](#)